

DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Bocsi Veronika

Az idő a campusokon. Felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók időszociológiai vizsgálata

DE Bölcsészettudományi Kar
2008

Debreceni Egyetem
Tudományegyetemi Karok
Bölcsészettudományi Kar
Interdiszciplináris Társadalomtudományi- és Bölcsészettudományi Doktori Iskola
Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

Az idő a campusokon. Felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók időszociológiai vizsgálata

– Doktori (Ph.D) értekezés –

Témavezető: Prof. Szabó Ildikó
egyetemi docens

Készítette: Bocsi Veronika

Debrecen
2008

A téma körülhatárolása, az értekezés célkitűzése

Az értekezés problémafelvetése – tehát a nappali tagozatos hallgatók életmódjának az időfelhasználás segítségével történő vizsgálata – több okból is kutatásra érdemes terület. Elemzését indokolhatják egyrészt a napjainkban felbukkanó új elemek (a diákmunkák rendszere, az internet használatának terjedése stb.), valamint a felsőoktatásban az elmúlt időszakban lezajlott változások is (az expanzió ténye és következményei). Az a tény is kiemelésre érdemes, hogy mivel a hallgatók a társadalomnak csupán egy kicsiny, partikuláris részét képezik, életmódjuk ezáltal a szociológia által egy ritkábban kutatott területét képezi. A diákok életritmusa, értékrendje és életstílusa ugyanakkor sajátos jellegzetességekkel bír, amelyek eltérnek a társadalom nagyobb részében elfogadott normáktól. Mindezt a különállást a campusok megjelenése is hangsúlyozza: a városokon belüli különállásuk egy sajátos mikrovilágot teremt a diákok számára. Életmódjuknak vizsgálata, a kapott eredmények pedig a számszerű adatokon túl arra a tényre is rávilágíthatnak, hogy a jövő értelmiségi generációja milyen körülmények között formálódik ki, hogyan alakítja ki a kötött és a kötetlen tevékenységeknek a rendszerét, valamint milyen attitűdök várhatók el majd tőle a pályára lépése után.

Az időhöz való viszony, az idő kezelése a szocializáció során kerül átadásra, és ezen ismeretek tudása a társadalmi integráció egyik lényeges részét képezi. Kifejeződik benne az egyén értékrendje, az életúthoz fűződő attitűdök és célok, valamint a kultúra számtalan jellegzetessége és a modernizáció mértéke. Az életmód kereteihez hasonlóan az időhöz való viszony statikus elemei mellett azonban dinamikus részokről is beszélhetünk: egy karriermobilitás, vagy akár az életkörülmények nagyfokú átalakulása esetében mindez átrendeződhet, és ezáltal komoly, az egyes generációk között meghúzódó differenciákat is eredményezhet. A hallgatók időhöz való viszonyában, időfelhasználásában minden bizonnyal megfoghatóak az otthonról hozott szocio-kulturális hatások, az intragenerációs mobilitások jellegzetességei, valamint a felsőoktatásnak, mint az életmódjuk egyik legfontosabb szervező keretének a lenyomata.

Az az eszköz, amellyel a hallgatói életmódot megközelítjük, az időfelhasználás vizsgálata lesz. Ezek a kutatások Magyarországon az életmód-szociológia által vizsgált irányzatok közé tartoznak, és szinte kizárólag az időmérleg-vizsgálatok technikájával kerülnek lebonyolításra. A KSH a Szalai Sándor vezette nemzetközi kutatócsoport módszertanának nyomvonalán – amely az 1970-es években formálódott ki – végzi el országos és reprezentatív mintán bizonyos időközönként az életmód- és időmérleg-vizsgálatokat. Ugyanakkor ezekben az ismétlődő kutatásokban a felsőoktatásban tanuló diákok sajátos csoportként nincsenek elkülönítve: az elemzések egy „diák” kategóriával (ebben azonban a középiskolások is beletartoznak), valamint az életkor által elkülönített kohorszokkal dolgoznak. A hallgatói életmód azonban ettől a két csoporttól merőben eltérő életstílust tesz lehetővé: a felsőoktatás szervezeti keretei nem egyeztethetőek meg egy középfokú intézmények sajátosságaival, míg az életkor alapján kapott almintákban nem csak a továbbtanulás mellett döntő fiatalok szerepelnek.

Az elméleti keretek hiányossága szintén indokoltá tette ezen értekezés témaválasztását. A magyar empirikus idő-kutatás ugyan még nemzetközi tekintetben is kimagasló színvonalal bír, az elméleti alapok azonban már nem állnak ilyen bőségesen a rendelkezésünkre. Az idő problematikája már egy évszázaddal ezelőtt is felbukkant a szociológiai elméletekben, az utóbbi évtizedekben pedig önálló aldiszciplínává fejlődött idősociológia néven („sociology

of time” ill. „Zeitsoziologie”). Míg a nemzetközi szakirodalomban a hasonló tárgyú írásoknak igazi felfutását tapasztalhatjuk, hiszen számtalan e témával foglalkozó kötet és publikáció lát napvilágot, addig magyar nyelven ennek a tendenciának szinte alig láthatóak a jelei. A nemzetközi idősociológia elméleti keretei tehát egyre kiforrottabbak, a magyar empirikus kutatásoknak azonban nem képezik alapját, hiszen a hazai vizsgálatok mintegy stabil idősociológiai elméleti alapok nélkül zajlanak már évtizedek óta. A kapott adatok értelmezési kereteit Magyarországon inkább az életmód-kutatások adják, a két megközelítési mód azonban messze nem fedi le egymást. Az értekezés elméleti fejezeteinek megírásakor tehát leginkább az volt tehát a célunk, hogy a hazai tudományos életben hiátust képező idősociológiai alapokat magyar nyelven is összefoglaljuk és ezáltal elérhetővé tegyük. Ebből kifolyólag a disszertáció komoly hányada támaszkodott idegen nyelvű forrásokra, még ha az ezekhez való hozzáférés lehetőségei sok esetben igen korlátozottak is voltak.

Az elméleti keretek interdiszciplináris jellege leginkább azt a célt szolgálta, hogy visszaadjuk az idősociológia által vizsgált jelenségek széleskörű spektrumát. Az idő fogalma, az időbeliség történeti alakulása, a településszerkezetnek az életmódra gyakorolt hatása, az oktatás szervezeti kereteinek vizsgálata más tudományágak idevágó eredményeinek a felhasználását is szükségessé tették (társadalomtörténet, településföldrajz, pedagógia, antropológia, filozófia, chronobiológia). Ezen kívül írásunkban kitértünk az idő szociológiai empirikus kutatásának olyan szegmenseire is, amelyek nem sorolhatók be az időmérleg-vizsgálatok kategóriájába. Az elméleti keretek célkitűzése tehát leginkább úgy fogalmazható meg, hogy az idősociológia alapjait – a nemzetközi kutatási eredményeknek megfelelően – magyar nyelvre átültesse, valamint szűkösen rendelkezésünkre álló forrásokat rendszerezze, hiszen az idő problematikájára vonatkozó eredmények sok helyütt csak mozaikszerűen bukkanak fel a szociológiában vagy más tudományterületeken.

Az empirikus kutatás során leginkább arra törekedtünk, hogy a hallgatói életmód órákban-percekben mérhető kvantitatív leírása mellett az időfelhasználás magyarázó tényezőinek rendszerét feltárjuk. Ennek egy jelentős részét a szervezeti keretek alakítják (pl. a kötelező órai részvétel, ami egyetemi-főiskolai szakonként és karonként eltérő lehet), másrészt viszont az időhöz való viszony túlnyomórészt a családi szocializáció során került átadásra, és mintegy a habitus részeként alakítja a hallgatói életmód ezen részét. Mivel empiriánk egy nagyobb volumenű kérdőíves kutatás részét képezte, az otthonról hozott szocio-kulturális tényezők jól modellezhetőek voltak (anyagi- és kulturális tőke, szülők iskolai végzettsége stb.) – ezen magyarázó változók használata az időmérleg-kutatásokban mindenképpen újszerűnek tekinthető. Természetesen felhasználtuk a témában zajló vizsgálatok során leggyakrabban felhasznált szempontokat is (nem, településtípus), valamint a hallgatói életmódot leginkább befolyásoló egyéb tényezőket is számba vettük (tartózkodási hely, egyetemi-főiskolai karok). Elemzésünk célja tehát az volt, hogy megtudjuk, a vizsgált tevékenységekre mindezek a változók hogyan hatnak, milyen erősséggel magyaráznak bizonyos idő-ráfordításokat, valamint hogyan illeszkednek egymáshoz a hallgatók által végzett tevékenységek.

Az alkalmazott módszerek

A disszertáció empirikus része túlnyomórészt a Regionális Egyetem Kutatócsoport¹ 2005-ös, majdnem ezer főt érintő lekérdezésén alapult, amely a „Partium” végzés előtt álló

¹ NKFP-26-0060/2002

nappali tagozatos hallgatóit érintette (Nyíregyházi Főiskola, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Kárpátaljai Magyar Tanítóképző Főiskola, Partiumi Keresztény Egyetem, és a Debreceni Egyetem következő karjai: BTK, TTK, Orvosi Kar, Műszaki Főiskolai Kar, Agrártudományi Kar, Pedagógiai Főiskolai Kar, Egészségügyi Főiskolai Kar, Állam és Jogtudományi Kar, Közgazdaságtudományi Kar).² Ezáltal lehetőségünk nyílt arra is, hogy a határon túli hallgatók életmódjának sajátosságait feltárjuk, és időfelhasználásukat a határon belüli karok diákságával összevessük. A Regionális Egyetem Kutatócsoport kérdőíves vizsgálata profiljából adódóan azonban nem alkalmazhatta az időmérleg-vizsgálatok azon típusát, amikor a megkérdezettek a napjukat percről-percre rögzítik és kategorizálják – a kérdőív ugyanis igen sok vizsgálati területet fedett le, az időfelhasználásra, valamint a szabadidős szokások feltérképezésére pedig csupán egy-egy kérdésblokk vonatkozott. A lekérdezés során a következő tevékenységek időráfordításait kellett a hallgatóknak megbecsülniük: alvás, étkezés, testi higiénia, passzív pihenés, órán való részvétel, órán túli tanulás, önképzés, kereső tevékenység, háztartás, közlekedés, vásárlás, olvasás, televíziózás, zenehallgatás, számítógép-használat (internet nélkül), internet, társas élet, illetve hobbi.

A magyarázó változók rendszerébe bekerült az egyetemi-főiskolai karok, a nem, a szülők iskolai végzettségének, valamint a lakó- és a tartózkodási helynek a változója, valamint a klasszikus- és a modern szabadidő-orientáció indexe. (Az előbbi változó képzésében figyelembe vettük pl. a színházba járás gyakoriságát, a művészeti tevékenységeket, míg a modern kategóriába belekerültek – többek között – a számítógép használatának különböző fajtái.) A hallgatók anyagi helyzetének felmérésére is történt kísérlet – itt a családban rendelkezésre álló tartós fogyasztási cikkek alapján különítettük el az egyes csoportokat. A család kulturális tőkéjét felmérő kérdésekből egy index segítségével különítettük el az egyes szinteket jelképező kategóriákat.

A hallgatói csoportok eltérő időfelhasználásának bemutatásakor az árnyaltabb leírás céljából felhasználtuk a KSH által is alkalmazott A, B, és C táblák módszerét is. A vizsgálat során felhasznált módszerek a következők voltak: átlagok és szórások, keresztátlak, variancia-analízis, korreláció számítás, valamint lineáris regresszió numerikus és kategoriális változókkal.

Az empirikus elemzés legfontosabb célja az volt, hogy leírja az egyes tevékenységek időráfordításait, valamint a tevékenységeket végzők arányait egyrészt a legfontosabb szocio-kulturális változók mentén, valamint a diákságot alapvetően rétegző, az egész társadalom időmérleg-vizsgálatai során azonban értelemszerűen nem felbukkanó tényezők segítségével.

Eredmények

Az elemzés során kapott adatok alapján kijelenthető, hogy sokszor nem is a tevékenységek órákban-percekben való meghatározása hozott lényeges eredményeket, hanem bizonyos, a független változók által okozott hatások, ezek irányai, az egyes tevékenységek egymást valószínűsítő és kioltó hatása, valamint annak a rendszernek az egésze, amely hallgatói életmódról a statisztikai elemzések lezárásával a szemünk előtt kirajzolódott.

² Egyetlen hipotézis erejéig sor kerül egy hasonló profilú, ám 2003-ban az első éves hallgatók körében rögzített kérdőíves kutatással való összevetésre.

A tézisek részletesebb ismertetése előtt azonban az átlagos időráfordítások rajzolatának legfontosabb jellegzetességeit kell ismertetnünk – összevetve a KSH kutatási eredményeivel. Talán a hallgatói életmód leglényegesebb eleme az, hogy a tanulással töltött órák-percek összesített értéke (373 perc) alig marad el a magyar társadalomban kereső tevékenységet végzők hasonló időráfordításaitól. A naponta végzett bő fél óra átlagos kereső tevékenység a diákmunkák rendszerének egyre nagyobb volumenét mutatja. A hallgatói életmód kötetlenségét szimbolizálja a szabadon végzett tevékenységek magas értéke (329 perc) – ez az adat a KSH tanuló-, illetve 15-29 éves kohorszáának adataival rokonítható. A háztartási munkák a diákok életében jelentősen háttérbe szorulnak, az olvasás, valamint a számítógép-használat azonban fokozottabban jellemzik a hallgatók tevékenységstruktúráját. Kiemelésre érdemes tény, hogy ez utóbbi időráfordításokkal kapcsolatban összehasonlítási adatokkal nem rendelkezünk, hiszen a KSH kutatásaiban ez a kategória nem szerepel.

Az értekezés hipotézisei a következők voltak:

- A hallgatók életmódját befolyásoló azon tényezők, amelyek a szervezeti keretekhez kapcsolódnak (karok beosztása, tartózkodási hely), legalább olyan mértékben befolyásolják az időfelhasználást, mint a szocio-kulturális mutatók.
- A nemek időfelhasználása nem pontosan egyezik meg a KSH-vizsgálataiban megfigyelt trendekkel.
- A szabadidő-orientációs típusok nem csak az indexképzéshez szorosan köthető tevékenységeket magyarázzák.
- A hallgatói időfelhasználást magyarázó változóknál elmozdulás tapasztalható, ha a 2003-ban első évesekkel felvett, valamint a kutatás során felhasznált 2005-ös, végzés előtt álló mintát összevetjük.

Az elemzés következő fázisában a magyarázó változók rendszerének hatásait térképeztük fel. Az ekkor kapott időráfordítások az egyes változókkal rendkívül szoros kapcsolatot mutattak. Ez mondható el például a nemek, a karok vagy a klasszikus szabadidő-orientációs index alapján képezett három csoportról. Más esetekben azonban szinte alig találunk szignifikáns összefüggéseket – ilyen például a 2005-ös adatbázis során a szülők iskolai végzettsége, a településtípus, de az átlagostól kevesebb kapcsolatot produkált a modern szabadidő mutatója is.

A nemek változója mentén számos szignifikáns kapcsolatot találtunk, bár bizonyos esetekben ezek éppen azokon a helyeken nem figyelhetőek meg, ahol annak meglétét az elemzések előtt feltételeztük (pl. a kereső munka területén). Egyes tevékenységek mentén azonban szinte mindig markáns különbségek rajzolódnak ki, amelyek hasonló irányokba mutatnak: ilyen például a háztartási munka, a vásárlás, a tanuláshoz kapcsolódó tevékenységek nagyobb része, és a higiénia, amelyeket a lányok dominanciája jellemez, illetve a számítógép- és internet-használat, valamint a hobbi, amely a fiúk időfelhasználásában kap nagyobb szerepet.

Az egyetemi-főiskolai karok változója esetében nem rendelkezünk semmilyen összehasonlításra alkalmas adatokkal, amelyek arra vonatkoznának, hogy az egyes hallgatói csoportok milyen, az időráfordítás területén megfogható sajátosságokkal bírnak. Kiemelésre érdemes tény, hogy ez a változó a legtöbb tevékenység időtartamával szoros kapcsolatban áll, és erős összefüggéseket mutat az elemzés független változóival is (pl. tőkefajttákkal való

ellátottság, szülők iskolai végzettsége, szabadidős típusok stb.). A kapott adatok plasztikusan rajzolják ki az egyes karoknak az életmód területén tapasztalható jellegzetességeit – amelyek több esetben is igen komoly differenciákat mutatnak mind az órákban-percekből mérhető adatok, mind a tevékenységeket végzők arányainak a területén. Ugyanakkor kiemelésre érdemes az a tény, hogy az egyetemi-főiskolai karok rendszere az értelmiségen belüli differenciálódás egyik fontos csatornája, így a családok státusra irányuló reprodukciójának az eszköze.

A településtípus, a tartózkodási hely, valamint a szülők iskolai végzettsége az időráfordítások elenyésző részét befolyásolta – a kirajzolódó összefüggések azonban csak ritkán tekinthetőek meglepőnek. Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy a településtípus a magyar társadalom időmérleg-vizsgálata során sokkal komolyabb eltéréseket produkál, hiszen a KSH fővárosi, megyeszékhelyeken, kisebb városokban, illetve a falvakban élők változója mentén elkülönített csoportjainak életmódja jelentős differenciákat mutat. A hallgatói mintán belüli hatása azonban alig pár tevékenységgel függ össze (leginkább az órai részvétel, valamint a kereső munka esetén). Érdemes lenne megvizsgálni, hogy ezen változók a magyar társadalom hasonló korcsoportjával összevetve azonos eredményeket produkálnának-e az egyéni időmérlegekben, vagy csupán a hallgatói lét esetében tapasztalható jelenséggel van dolgunk.

A különböző tőkefajták hatása már jelentősen változott – a gazdasági tőke például csökkentette az olvasásra fordított összesített, és a tanulásra, valamint az olvasásra fordított tényleges időtartamokat, ugyanakkor növelte a számítógép-használat arányait. A kulturális tőke legalacsonyabb értékeit felmutató csoportban a legmagasabb az órai részvétel összesített átlagos hossza, a tényleges televíziózással töltött órák-percek összege, és legkisebb az előző munkanapjukon olvasók és internetezők aránya. A két tőkefajta hatásainak vizsgálatakor érdemes megjegyezni azt a tényt, hogy az olvasás időtartamait és arányait ellentétes irányban befolyásolta ezek birtoklása – a magas fokú kulturális tőke megnövelte, a gazdasági tőke pedig csökkentette ennek a tevékenységnek az időtartamát.

A szabadidő-orientációs típusok is jelentősen befolyásolták a diákok életmódjának az időtartamokkal jellemezhető részét. A modern kategória csökkentette a háztartási munka, és növelte a számítógéppel kapcsolatos tevékenységek hangsúlyát (bár ez utóbbiak közül a tényleges időráfordítások esetében csupán az internet-használat mutat szignifikáns kapcsolatot), a klasszikus orientációs értékek pedig a tanulással kapcsolatos tevékenységek, az olvasás, valamint a házimunka időráfordításait emelték meg, míg a társas élet és a televíziózás esetében ellentétes irányú kapcsolat mutatkozott. A két kategória magas értékei tehát a háztartási munkák területét ellentétesen befolyásolták – hasonló módon, ahogyan azt a tőkefajták az olvasással tették. Érdemes kiemelni azt is, hogy a kulturális tőke és a klasszikus szabadidő-orientáció hatása nem minden esetben fedi le egymást tökéletesen, bár hatásuk több alkalommal is hasonló jellegzetességeket produkált.

A korreláció-elemzés során a modellből kiemeltük a korábban felhasznált független változók hatásait, és az így kapott eredményekből az egyes tevékenységek időtartamainak együtt járását, valamint ezen kapcsolatok irányát olvastuk le. Az együttthatók szoros összefüggéseket mutattak ki az otthonra és háztartásra fókuszáló tevékenységek esetében (háztartási munka, hobbi, vásárlás), valamint negatív irányú szignifikáns kapcsolatokat mindezeknek órai részvételhez, valamint a tanulással eltöltött időtartamokhoz fűződő kapcsolatában.

A lineáris regressziós elemzés segítségével a szemünk előtt kirajzolódó kép egyértelműen megerősítette azt a variancia-analízisek segítségével már sejthető, de általa

nem bizonyítható feltevésünket, hogy az egyetemi-főiskolai karok alakítják legnagyobb mértékben a hallgatói időfelhasználást. Jelentős hatással bír ezen kívül a nem változója, valamint a szülők iskolai végzettsége, a többi kategória azonban mérsékeltebb hatással nyomja rá bélyegét a hallgatók életmódjára.

A hipotézisek kapcsolatban az empirikus elemzések alapján kijelenthető:

- Az első hipotézis, amely a szervezeti keretek, valamint a szocio-kulturális változók hatására irányult, pontosításra szorul. Ugyanis mind a szervezeti keretekhez tartozó (pl. egyetemi-főiskolai karok), mind pedig a szocio-kulturális változók (pl. kulturális tőke) között volt olyan, amelynek hatása erős volt, míg más kategóriák csekély ráhatással bírtak.
- A második hipotézis, amely a nemeknek a KSH kutatásaival nem teljesen megfeleltethető irányát fogalmazta meg, valószínűsíthető. Az olvasás és az önképzés például a fiúk dominanciáját adta – ez ellentétes az országos trendekkel.
- A harmadik hipotézis, amely bizonyos magyarázó változóknak a „hatáskörükön” kívüli tevékenységek befolyásolására irányult, valószínűsíthető. A modern szabadidő például csökkentette a házimunka időtartamait, és befolyásolta a tanulási tevékenységeket, valamint a társas életet is.
- A negyedik hipotézis, amely a két adatbázis közötti elmozdulást feltételezte a független változók rendszerében a képzés vége felé haladva, valószínűsíthető, ám bizonyos pontosításra szorul. A képzésbe belépő hallgatók esetében erősebben magyaráztak az „otthonról hozott” mutatók (pl. szülők iskolai végzettsége, településtípus) – ezen változók hatása a végzés előtti periódusban ugyanis csekélyebbnek mutatkozott. Más változók hatása azonban továbbra is erős maradt, és mintegy fenntartotta a hallgatók közötti egyenlőtlenségek rendszerét (pl. tökefajták, egyetemi-főiskolai karok).

Az értekezés kutatási eredményei alapján megerősítést nyert számunkra a hallgatói életmód sajátos, a társadalom egészétől eltérő jellege, amely mind a kötött, mind pedig a kötetlen tevékenységek körében, az időráfordításokban, valamint a magyarázó változók rendszerében megfogható. Összességében kijelenthetjük, hogy a campusok világában bizonyos, a szülői házból hozott különbségek elhalványulni látszanak (településtípus, szülők iskolai végzettsége), míg mások a képzés vége felé is megtartják magyarázó erejüket (pl. a nemek), valamint a diákok időfelhasználását további, a társadalom egészében nem releváns változók (pl. egyetemi-főiskolai karok) strukturálják.

A felvetett probléma azonban sok más technikával és nézőpontból vár még további elemzésre, hiszen az időfelhasználás az életmódnak mindössze egyetlen szeletét, az időmérleg-vizsgálatok pedig az ember időhöz való viszonyának csupán az egyik olvasatát képezik.

A szerzőnek az értekezés tárgyából megjelent publikációi

BOCSI VERONIKA: Az időfelhasználás nemek közötti különbségeinek vizsgálata hallgatói populáció esetében. *Educatio*, 16. évf. (2007) 4. szám 675-687. p.

Bocsi Veronika: Hallgatók életmódjának vizsgálata az időfelhasználás tükrében. In PUSZTAI GABRIELLA (szerk.): *Régió és oktatás*. Debrecen, 2006. Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, 261-270. p.

Bocsi Veronika: Globalizáció és időbeliség. In SÜLI-ZAKAR ISTVÁN (szerk.): „Tájak – régiók – települések...” *Tisztelgés a 75 éves Enyedi György akadémikus előtt*. Debrecen, 2005. Didakt Kft., 294-299. p.

BOCSI VERONIKA: Hallgatók időfelhasználási mintázatai. *Educatio*, 14. évf. (2005) 2. szám 429-433. p.

Bocsi Veronika: A hallgatók időfelhasználása. In PUSZTAI GABRIELLA (szerk.): *Regionalitás és oktatás európai dimenzióban*. Debrecen, 2005. Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, 162-172. p.

A szerzőnek az értekezés témájához kapcsolódó konferencia előadásai

Oktatás és iskolázottság - nemi egyenlőtlenségek, Budapest, MTA székház, 2008. szeptember 11-12. BOCSI VERONIKA: *A időfelhasználás nemek közötti különbségeinek vizsgálata a hallgatói populáció esetében* – tematikus előadás.

A harmadfokú képzés szerepe a regionális átalakulásban (TERD), Debrecen, DAB Székház, 2008. június 24. BOCSI VERONIKA: *Klasszikus és vagy modern? Hallgatók szabadidő-orientációinak vizsgálata* – poszterbemutató.

Közép-európai egyetemi hallgatók a 19-21. században c. konferencia, Budapest, Wesley János Lelkészképző Főiskola. 2008. május 17. BOCSI VERONIKA: *Az idő a campusokon* – tematikus előadás.

A társadalmi szolidaritás válaszútjain, Debrecen, Debreceni Egyetem, 2007. június 11-13. BOCSI VERONIKA: *Az idő a campusokon* – poszterbemutató.

Régió és oktatás, Budapest, MTA székház, 2006. június 2. BOCSI VERONIKA: *Hallgatók életmódjának vizsgálata az időfelhasználás tükrében* – tematikus előadás

Tájak – Régiók -Települések, Debrecen, DAB székház, 2005. november 7-8. BOCSI VERONIKA: *Globalizáció és időbeliség* – tematikus előadás.

Európa és a magyar társadalom, Debrecen, DAB székház, 2004. június 30. BOCSI VERONIKA: *Az időbeliség változásai* - tematikus előadás.